

Rudzinskas
& Partners

Grant Arthur Gochin
10900 Winnetka Ave., Chatsworth, CA 91311
United States of America

Represented by: Attorney Rokas Rudzinskas

To:

Office of Parliamentary Ombudsman
Gedimino prospect no. 56, 01110 Vilnius

copy by e-mail to
Center for the Study of the Genocide and Resistance of Residents of Lithuania

Attorney Rokas Rudzinskas and Grant Arthur Gochin, [Lithuanian] personal ID number 36311021360, address 10900 Winnetka Ave., Chatsworth, CA, 91311, USA (hereinafter Plaintiff) made an agreement on legal services and representation on August 11, 2016, on which basis the attorney was directed to represent the Client at national and other institutions, enterprises, agencies and organizations, to make requests, to acquire documents demanded and to maintain legal relations with third parties. Documents proving this legal representation were provided to the Office of Parliamentary Ombudsman together with an earlier appeal.

We are contacting you regarding letter no. 55R-21 from the Center for the Study of the Genocide and Resistance of Residents of Lithuania of February 26, 2018.

The director of the Center for the Study of the Genocide and Resistance of Residents of Lithuania (hereinafter Center) in response to the directive by the Office of Parliamentary Ombudsman to provide an answer meeting the requirements of law regarding the an explanation of the concept of genocide in official historical findings (letter no. 4D-2017/1-1558/3D-317 of February 2, 2018), presented her position in letter no. 55R-21 which explains the methodology used during their research for a legal finding of the crime of genocide.

The Center justifies itself by saying they did judge the actions of people in their findings of history in line with the articles of the Convention and the Nuremberg Statutes which define the commission of and criminal responsibility for the crime of genocide. We are unable to agree with their position on this because the findings themselves contain no such assessment.

Speaking about the narrow interpretation of the crime of genocide (where the crime is judged only in terms of direct commission), that the Center in their official finding where they mentioned orders signed by J. Noreika in 1941 had wanted to say, but were unable to say because of the presumption of innocence, that Noreika participated in carrying out genocide, and for that reason in their finding they indicated instead that "overall one can state that during the period of German occupation Jonas Noreika did not participate in mass murder operations against Jews in the districts of Telšiai and Šiauliai."

From the explanation provided, it is understood that the Center, based on the presumption of innocence, is unable to provide an objective assessment of historical events, and therefore in

both the cases of Noreika and of K. Škirpa presented conclusions of categorical exoneration. We believe the presumption of the individual's innocence is to be understood as the requirement not to level public accusations of criminal activities, but the Center used this presumption to come up with their conclusions.

The Center's letter also stated that in preparing the finding on Škirpa the Center did not cite but did take into consideration the circumstance regarding actions of Juozas Brazaitis-Ambrasevičius who led the provisional government of 1941 (taking over power from Škirpa, that "[his] activities were investigated exhaustively by the US Congress and the US Immigration and Naturalization Service, and J. Brazaitis-Ambrasevičius was completely exonerated."

We would like to point out to the parliamentary ombudsman that, according to historians, there was no official investigation of Juozas Brazaitis by the US Congress or the [Immigration] Service.¹ Since no investigation was made, no verdict of not guilty could have been issued. This is confirmed in the appended letter from Joshua Eilberg, a member of the House Judiciary Committee, of January 13, 1975, to Lithuanian-American Community vice president Stanley A. Gecys. In the letter the congressman states:

"Enclosed is a copy of a letter from the Immigration and Naturalizations Service which states that Juozas Brazaitis and Jonas Slepetys have been removed from the active list of Alleged Nazi War Criminals residing in the United States and that the investigations relating to them have stopped. These actions are based upon the INS's determination that there is no evidence of anti-Jewish or pro-Nazi activities on their part."

Based on the reply provided by the Center and the appended text of the letter, the conclusion must be the Center based its historical finding on K. Škirpa on a fact not supported by the documents. There is a significant difference between stopping a case and a finding of not guilty. The US did not exonerate Juozas Brazaitis, most likely they didn't investigate his actions because the documents required were kept in occupied Soviet Lithuania. The letter states that it was namely the lack of information which was the reason for the investigation being halted.

In light of the above, it has to be concluded the Center in its finding on the activities of K. Škirpa based itself on information which clearly contradicts the actual text of the document.

The Center's letter explaining the methodology used for genocide investigations has confirmed the Center is carrying out its functions in a flawed manner and is providing unobjective information to the public and is interpreting tendentiously historical events, documents and the Law.

This letter doesn't demand any further actions by the Office of Parliamentary Ombudsman. We thank you for your mediation in receiving the position of the Center on the concept of genocide.

A copy of this letter is being sent to the Center as well via electronic mail.

Appended:

1. Center letter no. 55R-2 of February 26, 2016
2. Letter by congressman and House Judiciary Committee member Joshua Eilberg of January 13, 1975.

---

¹ <https://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModileId=10007105>

Sincerely,

Representative of Grant Arthur Gochin
Attorney Rokas Rudzinskas
March 16, 2018

[signed]

CENTER FOR THE STUDY OF THE GENOCIDE AND RESISTANCE OF RESIDENTS OF LITHUANIA

Letter no. 55R-21, February 26, 2018
re: no. 4D-2017/1-1558/3D-3511 of November 30, 2017

To: Grant Arthur Gochin
represented by attorney Rokas Rudzinskas
A. Mickevičius street no 14-2
Vilnius

On Providing Information

We inform you that in line with the request of the parliamentary ombudsman of November 30, 2017, we are again answering your complaint concerning the written findings of the Center for the Study of the Genocide and Resistance of Residents of Lithuania [hereinafter Center] on the activity of Jonas Noreika and Kazys Škirpa.

The Center does not agree with your assessment that "the Center, in forming state policy in the field of historical research and setting directions and methodologies for such research, is in violation of article 99 of the criminal code of the Republic of Lithuania, article 6 of the statutes of the Nuremberg trials and the principles for determining the crime of genocide formulated by the United Nations," "does not consider voluntary contributions to genocide as a crime against humanity," "the Center in its Conclusions on the activity of Škirpa and Noreika during World War II distorts the concept recognized in international law of parties to the crime of genocide," "the Center in its official conclusions assesses individuals only in terms of being direct executors of genocide and defines the circle of perpetrators of genocide narrowly, i.e., only determining whether an individual did or did not shoot people of Jewish ethnicity, and [the Center] clearly emphasizes this position," "the Center is ignoring other acts subject to criminal punishment," "under these legal considerations, the Center does not assess the behavior of individuals."

The Center believes these assessments are unfounded and do not coincide with reality. The Center would like to remind you that the Constitutional Court of the Republic of Lithuania in their finding of June 30, 2000, stressed that "state institutions and officials must safeguard and protect human rights and freedoms: it is especially important that in carrying out the functions assigned them they themselves don't violate human rights or freedoms," and one of these basic rights is the presumption of innocence.

On the Finding about Jonas Noreika

The Center in research the activity of Jonas Noreika made use of all available sources of information and assessed [his activity] according to the United Nations Convention on the Prevention and Prosecution of the Crime of Genocide, the positions of the statutes of the Nuremberg trials and the jurisprudence of the United Nations Criminal Tribunal which expand upon the positions of the aforementioned Convention.

This is plain to see from the Conclusion presented by the Center which is not limited to the mere statement that Jonas Noreika was not a direct executor of genocide--he didn't shoot people--but also talks about his other activity (isolation of Jews) which was in fact assessed according to the points elaborated in the Convention and by the Tribunal as indicated by the Plaintiff.

The Center in its finding emphasized that according to the information available Noreika had not participated directly in operations for the mass extermination of Jews, not because the Center "assesses individuals only in terms of being direct executors of genocide," as the Plaintiff falsely claimed in his complaint, but because the information gathered discounted the recollections of A. Pakalniškis who worked at the Plungė kommandatur to the effect Noreika had been a direct participant in mass murder operations against Jews.

The Center's finding said: "Research conducted on the activity of J. Noreika during the German occupation allow one to state it [his activity] **cannot be judged in a single final way**. ... Overall one can say during the German occupation Jonas Noreika did not participate in mass murder operations against Jews in the districts of Telšiai and Šiauliai, **but the Nazi occupational regime succeeded in involving him, along with other Lithuanian civilian administration officials, in carrying out matters related to the isolation of Jews.**"

This observation, presented in bold in the Center's official text, clearly negates the Plaintiff's accusations that allegedly "*the Center in its official conclusions assesses individuals only in terms of being direct executors of genocide and defines the circle of perpetrators of genocide narrowly, i.e., only determining whether an individual did or did not shoot people of Jewish ethnicity.*"

The Center in its finding brought attention to bear on the discovery of a letter signed by Šiauliai district head Jonas Noreika of August 22, 1941, "to all Šiauliai district rural district leaders and mayors of secondary towns" informing them of an order by the commissar of the Šiauliai region [military district] to remove all Jews and half-Jews from the rural districts and towns and to settle them in a single neighborhood ghetto, and which relates all Jews must be removed to the town of Žagarė between August 25 and August 29.

The Center underlined this fact because this activity by J. Noreika could come within the boundaries of criminal actions defined by the Convention and [Nuremberg] Statute, but in light of the universally recognized principle of the presumption of innocence and the information available, the Center was not able to claim Noreika "intentionally created such living conditions under which was sought the physical destruction" of Jews or a portion of Jews, "directly and publicly called for genocide," "collaborated in carrying out genocide" or committed other actions defined in articles 2 and 3 of the Convention and in the Statute.

The Center according to its competency was neither able to determine whether Noreika had actually signed this document or that he "knew or should have known of the perpetrator's goal to destroy a portion of a group" as indicated in the [UN International] Criminal Court's jurisprudence. The Center in its finding did point to a significant circumstance in this regard, i.e., that Noreika was not considered reliable by the Nazis: for failure to carry out orders from the

German civilian administration and for authoring articles not favorable to the Nazis, Noreika was fired as head of the Šiauliai district administration on February 23, 1943, and imprisoned at the Šiauliai prison, later being sent to the Stutthof concentration camp in Germany [sic].

In forming its finding the on Noreika the Center took into consideration (although this was not mentioned in the finding) the rehabilitation of J. Noreika by the Supreme Court of Lithuania, and the fact the rehabilitation has not been rescinded to the present time.

The whole of the facts and circumstances of Jonas Noreika's activity set out exhaustively and broadly in the finding confirms that the Center in researching Jonas Noreika's activity and providing its own conclusion appropriately applied the requirements of the Convention and adhered to the criteria for assessing the crime of genocide as defined in the Convention, the Statute and the Criminal Court's jurisprudence.

On the Finding about Kazys Škirpa

The Center in investigating the activity of Kazys Škirpa used all sources of information available and assessed them according to the [UN] Convention, the [Nuremberg] Statute and the [UN International] Criminal Court's jurisprudence which expand upon the positions of the Convention.

This is plain to see in the Center's finding which brings attention to Kazys Škirpa's activity which was also assessed according to the Convention and Statute as indicated by the Plaintiff: **"In the activity of Kazys Škirpa and the Berlin LAF anti-Semitism was raised to a political level and that might have encouraged a portion of Lithuanian residents to become involved in the Holocaust."**

The activity of Kazys Škirpa underlined in this finding shows the Center did assess it [his activity] according to the Convention and the jurisprudence of the Criminal Court, and clearly negates the Plaintiff's accusations alleging *"the Center in its official conclusions assesses individuals only in terms of being direct executors of genocide and defines the circle of perpetrators of genocide narrowly, i.e., only determining whether an individual did or did not shoot people of Jewish ethnicity."*

By underlining this fact, the Center sought to emphasize that this activity by Škirpa could fall within the boundaries of criminal acts defined by the Convention and Criminal Court, but in light of the universally recognized principle of the presumption of innocence and the information available, the Center was unable to state that Škirpa "intentionally created such living conditions under which was sought the physical destruction" of Jews or a portion of Jews, "directly and publicly called for genocide," "collaborated in carrying out genocide" or committed other actions defined in articles 2 and 3 of the Convention.

According to the information available and to its level of competency, the Center was also unable to state that Škirpa "knew or should have known of the perpetrator's goal to destroy a portion of a group" as indicated in the [UN International] Criminal Court's jurisprudence. The Center in its finding did indicate several circumstances important in this regard: following an examination of the anti-Semitic statements found in texts prepared by the LAF organization in Berlin, it appears LAF members suggested solving "the Jewish problem" not through genocide, but through mass expulsions from Lithuania; the Center also noted members of the LAF in Berlin on the eve of war had no information regarding the Nazis' plan to completely exterminate Jews, and Škirpa himself was not considered reliable by the Nazis; when the Provisional

Government declared the restoration of Lithuanian independence, the Gestapo placed Škirpa under house arrest.

In writing its finding on Škirpa, the Center also took into consideration circumstantial evidence which was not mentioned in the finding: that the activity of Lithuanian provisional government head Juozas Brazaitis-Ambrazevičius, suspected of similar criminal acts defined in the Convention and the Statute, was investigated exhaustively by the US Congress and US Immigration and Naturalization Service in 1974, and Brazaitis-Ambrazevičius was completely exonerated. Škirpa himself spent the last 30 years of his life in the USA (he died in 1979) without being the target of any accusations by the US administration or law enforcement, which, as mentioned earlier, actively sought people who had committed crimes of genocide and investigated the activity of the provisional Government of Lithuania.

The whole of the facts and circumstances of Kazys Škirpa's activity set out exhaustively and broadly in the finding confirms that the Center in researching Škirpa's activity and in presenting its finding appropriately applied the requirements of the Convention and adhered to the criteria for assessing the crime of genocide as defined in the Convention, the Statute and the Criminal Court's jurisprudence.

[signed]

Teresė Birutė Burauskaitė, general director

[near bottom of page:]

Arūnas Bubnys, tel. (8~5) 266 1521, email p.arunas.bubnys@genocid.lt
Dalius Egidijus Stancikas, tel. (8~5) 275 1266, email p.dalius.stancikas@genocid.lt

---

Committee on the Judiciary
U.S. House of Representatives
Washington, D. C. 20515

2429 Rayburn House Office Bldg.
Washington, D. C. 20515

January 13, 1975

Mr. Stanley A. Gecys
Executive Vice-President
Lithuanian-American Community of the U.S.A., Inc.
1004 Robinson Building
42 South 15th Street
Philadelphia, Pennsylvania 19102

Dear Mr. Gecys:

Enclosed is a copy of a letter from the Immigration and Naturalization Service which states that Juozas Brazaitis and Jonas Slepetyš have been removed from the active list of Alleged Nazi

War Criminals residing in the United States and that the investigations relating to them have been stopped.

These actions are based upon the INS's determination that there is no evidence of anti-Jewish or pro-Nazi activities on their part.

I trust that this document will serve to relieve the pressures and frustrations these two men and their friends have been living under because of the charges which had been brought against them.

With best wishes,

Sincerely,

[signed]
Joshua Eilberg

JE:ut
Encls.

Grant Arthur Gochin
10 900 Winnetka ave, Chatsworth, CA 91311
Jungtinės Amerikos Valstijos

Atstovaujamas: **Advokato Roko Rudzinsko**

Seimo Kontrolierių Įstaigai
Gedimino pr. 56, 01110 Vilnius

Kopija el. paštu

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrui

Advokatas Rokas Rudzinskas ir Grant Arthur Gochin, asmens kodas: 36311021360, adresas: 10900 Winnetka Ave, Chatsworth, CA 91311, JAV (toliau tekste – Pareiškėjas) 2016 m. rugpjūčio 11 d. sudarė teisinių paslaugų ir atstovavimo sutartis, kurių pagrindu advokatui buvo pavesta atstovauti Klientą valstybės ir kitose institucijose, įmonėse, įstaigose, organizacijose, teikti prašymus, gauti reikalaujamus dokumentus bei palaikyti teisinius ryšius su trečiosiomis šalimis. Atstovavimo santykius įrodantys dokumentai Seimo kontrolierių įstaigai yra pateikti su ankstesniu kreipimusi.

Kreipiamės dėl Genocido ir rezistencijos tyrimo centro 2018-02-26 rašto Nr. 55R-21.

Genocido ir rezistencijos tyrimo centro (toliau - Centras) direktorė atsakydama į Seimo kontrolieriaus nurodymą pateikti teisės aktų reikalavimus atitinkantį atsakymą dėl genocido sąvokos aiškinimo oficialiose istorinėse išvadose (2018-02-02 Nr 4D-2017/1-1558/3D-317), savo poziciją pateikė raštu Nr. 55R-21, kuriame išdėstė tyrimo metu naudotą genocido nusikaltimo teisinio aiškinimo metodiką.

Centras teisinasi, kad istorinėse išvadose asmenų veiksmus vertino sutinkamai su Konvencijos ir Niurnbergo statuto nuostatomis, aiškinančiomis genocido nusikaltimo sudėtį ir atsakomybę. Su tokia pozicija sutikti negalime, kadangi pačiose išvadose jokio panašaus vertinimo nėra.

Pasisakydamas dėl siauro genocido nusikaltimo sąvokos interpretavimo (kai nusikaltimas yra vertinamas tik tiesioginių vykdytojų aspektu), Centras nurodo, kad oficialioje istorinėje išvadoje paminėdamas J.Noreikos 1941 m. pasirašytus įsakymus Centras norėjo, tačiau dėl asmens nekaltumo prezumpcijos negalėjo pasakyti, kad J.Noreika dalyvavo vykdančiam genocidą, todėl savo išvadoje nurodė “apibendrintai galima teigti, kad vokiečių okupacijos laikotarpiu Jonas Noreika nėra dalyvavęs žydų masinėse naikavimo operacijose Telšių ir Šiaulių apskrityse”.

Iš pateikto paaiškinimo galima suprasti, kad Centras vedamas nekaltumo prezumpcijos negali visuomenei pateikti objektyvaus istorinių įvykių vertinimo, todėl tiek J.Noreikos, tiek K.Škirpos išvadose pateikė kategoriškas išteisinančias išvadas. Manome, kad asmens

nekaltumo prezumpcija turi būti suprantama, kaip reikalavimas nereikšti viešų kaltinimų nusikalstama veika, tačiau rezistencijos tyrimo centras šią prezumpciją pasitelkia formuodamas išvadas.

Centras rašte taip pat nurodo, kad rengdamas pažymą apie K.Škirpą, centras nepaminėjo, tačiau atsižvelgė į aplinkybę, kad 1941 m. laikinajai vyriausybei vadovavusio Juozo Brazaičio-Ambrazevičiaus (perėmusio valdžią iš K.Škirpos), “veikla 1974 m. buvo išsamiai tirta JAV Kongrese ir JAV Imigracijos ir natūralizacijos tarnyboje, ir J. Ambrazevičius - Brazaitis buvo visiškai išteisintas.”

Norime atkreipti Seimo kontrolieriaus dėmesį į tai, kad istorikų žiniomis Juozo Brazaičio atžvilgiu JAV Kongrese ir tarnyboje nebuvo atliekamas joks oficialus tyrimas¹. Kadangi nebuvo atliekamas tyrimas - nebuvo priimtas joks išteisinamasis sprendimas. Tai patvirtina, pridėdamas JAV Kongreso atstovų rūmų, teisėtvarkos komiteto nario Joshua Eilberg 1975-01-13 laiškas adresuotas Amerikos Lietuvių bendruomenės vice-prezidentui Stanley A.Gecys. Laiške kongreso narys informuoja, kad

“JAV Imigracijos ir Naturalizacijos Tarnyba išbraukė Juozas Brazaitis ir Jonas Slepetytis iš sąrašo JAV reziduojančių asmenų įtariamų nacių karo nusikaltimais, tyrimas jų atžvilgiu buvo sustabdytas. Šie veiksmai yra paremti tarnybos nuostata, kad nėra duomenų apie šių asmenų dalyvavimą pro-nacistineje ar antisemitinėje veikloje. “

Vertinant centro pateiktą atsakymą ir pridėdamo rašto tekstą, galime darytina išvada, kad centras K.Škirpos istorinę išvadą parengė remdamasis aplinkybe, kuri nėra pagrįsta dokumentais. Tarp išteisinimo ir bylos sustabdymo yra didelis skirtumas. Juozo Brazaičio JAV neišteisino, greičiau jo veiklos netyrė nes istoriniai dokumentai buvo saugomi okupuotoje Tarybų Lietuvoje. Rašte yra nurodoma, kad būtent duomenų stoka buvo pagrindas bylai stabdyti.

Vertinant išdėstytą, darytina išvada, kad Centras savo išvadoje dėl K.Škirpos veiklos vadovavosi duomenimis, kurie aiškiai prieštarauja faktiniam dokumento tekstui.

Centro rašte išdėstyta genocido tyrimų metodika patvirtina, kad Centras savo funkcijas vykdo ydingai ir visuomenei pateikia neobjektyvią informaciją ir kryptingai interpretuoja istorinius įvykius, dokumentus ir įstatymą.

Šis kreipimasis nereikalauja jokių papildomų Seimo kontrolieriaus veiksmų. Dėkojame už tarpininkavimą gaunant Genocido ir Rezistencijos tyrimų centro poziciją dėl genocido sąvokos aiškinimo.

Šio rašto kopija taip pat yra siunčiama Genocido ir rezistencijos tyrimo centrui el. paštu.

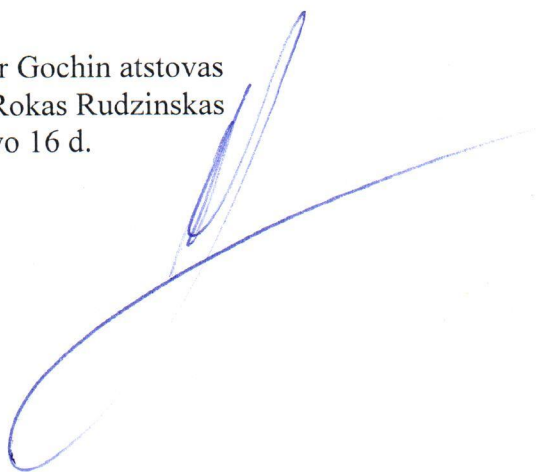
PRIDEDAMA:

---

¹ <https://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10007105>

1. Genocido ir rezistencijos centro 2018-02-26 rašto Nr. 55R-2;
2. 1975-01-13 JAV Kongreso atstovų rūmų, teisėtvarkos komiteto nario Joshua Eilberg laiškas.

Pagarbiai,
Grant Arthur Gochin atstovas
Advokatas Rokas Rudzinskas
2018 m. kovo 16 d.

LIETUVOS GYVENTOJŲ GENOCIDO IR REZISTENCIJOS TYRIMO CENTRAS

Biudžetinė įstaiga, Didžioji g. 17/1, LT-01128 Vilnius tel. (8 5) 231 4139, faks. (8 5) 279 1033, el. p. centras@genocid.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 191428780

Grant Arthur Gochin
Atstovaujamam advokato Roko Rudzinsko
A. Mickevičiaus g. 14-2
Vilnius

2018-02-26 Nr. *55R-21*
Į 2017-11-30 Nr.4D-2017/1-1558/3D-3511

DĖL INFORMACIJOS PATEIKIMO

Informuojame, kad 2017-11-30 Seimo kontrolieriaus prašymu pakartotinai atsakome į Jūsų skundą dėl LGGRTC rašytų pažymų apie Jono Noreikos ir Kazio Škirpos veiklą.

LGGRTC pakartotinai nesutinka su Jūsų vertinimu, kad „Centras, formuodamas valstybės politiką istorinių tyrimų srityje ir nustatydamas tokių tyrimų metodikas ir kryptis, pažeidžia LR BK 99 str., Niurnbergo tribunolo statuto 6 str. ir Jungtinių Tautų suformuotus genocido nusikaltimo sudėties aiškinimo principus“, „nevertina savanoriško prisidėjimo prie genocido kaip nusikaltimo žmogiškumui“, „Centras Išvadose dėl K. Škirpos ir J. Noreikos veiklos Antrojo pasaulinio karo metais iškreipia tarptautinėje teisėje pripažįstamą genocido nusikaltimo dalyvių sąvoką“, „Centras oficialiose išvadose asmenis vertina tik tiesioginiu genocido vykdytojo aspektu ir genocido dalyvių ratą aiškina siaurai, t.y. nustatinėja tiksliai, ar asmuo šaudė ar nešaudė žydų tautybės asmenis, ir šią poziciją aiškiai pabrėžia“, „Centras ignoruoja likusias baustinas veikas“, „šiais teisiniais aspektais Centras asmenų elgesio nevertina“.

LGGRTC mano, kad šie vertinimai nėra pagrįsti ir neatitinka tikrovės. LGGRTC primena, kad LR Konstitucinis Teismas 2000-06-30 nutarime pabrėžė, kad „valstybės institucijos, pareigūnai turi saugoti, ginti žmogaus teises ir laisves; ypač svarbu, kad, vykdydami jiems patikėtas funkcijas, jie patys nepažeistų žmogaus teisių ir laisvių“, taigi ir vienos pagrindinių šių teisių – žmogaus nekaltumo prezumpcijos.

LGGRTC pateikia papildomus paaiškinimus dėl Jono Noreikos ir Kazio Škirpos veiklų tyrimo.

Dėl pažymos apie Joną Noreiką.

LGGRTC (toliau – Centras), tirdamas Jono Noreikos veiklą, rėmėsi visais jam pasiekiamais informacijos šaltiniais ir ją vertino pagal Jungtinių Tautų Organizacijos Konvencijos dėl kelio užkirtimo genocido nusikaltimui ir baudimo už jį bei Niurnbergo tribunolo statuto nuostatas ir Jungtinių Tautų Baudžiamojo Tribunolo praktiką, aiškinančią minėtas Konvencijos nuostatas.

Tai akivaizdžiai matyti iš Centro pateiktos pažymos, kurioje neapsiribota vien konstatavimu, kad Jonas Noreika nebuvo tiesioginis genocido vykdytojas - nešaudė žmonių, bet rašoma ir apie kitą jo veiką (žydų izoliavimą), kuri ir buvo vertinama pagal Pareiškėjo nurodytas Konvencijos ir Tribunolo suformuotas nuostatas.

Centras savo pažymoje pabrėžė, kad pagal turimus duomenis J. Noreika nėra tiesiogiai dalyvavęs žydų masinėse naikinimo operacijose ne todėl, kad Centras „asmenis vertina tik tiesioginiu genocido vykdytojo aspektu“, kaip neteisingai teigiama Pareiškėjo skunde, bet todėl, kad surinkti

duomenys paneigia Plungės komendantūroje dirbusio A. Pakalniškio prisiminimus, esą J. Noreika yra buvęs tiesioginis žydų masinio naikinimo operacijų dalyvis.

Centro pažymoje rašoma: „Atlikti J. Noreikos veiklos vokiečių okupacijos laikotarpiu tyrimai leidžia teigti, kad ji **negali būti vertinama vienareikšmiškai**. (...). Apibendrinant galima teigti, kad vokiečių okupacijos laikotarpiu Jonas Noreika nėra dalyvavęs žydų masinėse naikinimo operacijose Telšių ir Šiaulių apskrityse. **Tačiau okupacinei nacių valdžiai ji, kaip ir kitus lietuvių civilinės administracijos pareigūnus, pavyko įtraukti į su žydų izoliavimu susijusių reikalų tvarkymą.**”

Ši pastaba, išryškinta oficialiame Centro rašte, akivaizdžiai paneigia Pareiškėjo kaltinimus, neva „Centras oficialiose išvadose asmenis vertina tik tiesioginiu genocido vykdytojo aspektu ir genocido ratą aiškina siaurai, t.y. nustatinėja tikrai, ar asmuo šaudė ar nešaudė žydų tautybės asmenis“.

Centras savo pažymoje atkreipė dėmesį, kad yra rastas 1941 m. rugpjūčio 22 d. Šiaulių apskrities viršininko J. Noreikos pasirašytas raštas „Visiems Šiaulių apskrities valsčių viršaičiams ir antraeilių miestų burmistrams“, kuriame pranešama apie Šiaulių apygardos komisaro įsakymą iškelti žydus ir pusiau žydus iš valsčių ir miestelių bei apgyvendinti juos viename rajone – gete, ir kuriame nurodoma, kad žydai nuo rugpjūčio 25 iki 29 d. turi būti perkelti į Žagarės miestą.

Pažymėdamas šį faktą Centras norėjo pabrėžti, kad ši J. Noreikos veika gali patekti į Konvencijos ir Tribunolo apibrėžtas nusikalstamas veikas, tačiau atsižvelgdamas į visuotinai pripažįstamą nekaltumo prezumpcijos principą bei turimus duomenis, Centras negalėjo teigti, kad J. Noreika „tyčia sudarė tokias gyvenimo sąlygas, kuriomis buvo apgalvotai siekiama fiziškai sunaikinti“ žydus ar jų dalį, „tiesiogiai ir viešai kurstė genocidą“, „bendrininkavo vykdant genocidą“ ar vykdė kitas veikas, numatytas Konvencijos 2 ir 3 str. ar Niurnbergo tribunolo statute.

Centras pagal savo kompetenciją negalėjo nustatyti, ar J. Noreika tikrai pasirašė šį raštą ir ar jis „žinojo, ar turėjo žinoti apie vykdytojo tikslą sunaikinti dalį grupės“, kaip nurodoma Baudžiamojo Tribunolo praktikoje. Centras savo pažymoje nurodė šiuo požiūriu svarbią aplinkybę, t. y., kad J. Noreika nebuvo patikimas naciams žmogus: dėl vokiečių civilinės valdžios įsakymų nevykdymo ir nacių valdžiai nepalankių straipsnių 1943 m. vasario 23 d. J. Noreika buvo atleistas iš Šiaulių apskrities viršininko pareigų ir įkalintas Šiaulių kalėjime, o vėliau išvežtas į Štuthofo koncentracijos stovyklą Vokietijoje.

Rašydamas pažymą apie J. Noreiką Centras atsižvelgė (nors to ir neminėjo pažymoje), kad LR Aukščiausiasis teismas yra reabilitavęs J. Noreiką ir iki šiol nėra panaikinęs jo reabilitacijos.

Visa ši Centro pažymoje išsamiai ir plačiai išdėstyta Jono Noreikos veiklos aplinkybių visuma patvirtina, kad Centras, tirdamas Jono Noreikos veiklą ir teikdamas savo išvadą, tinkamai taikė Konvencijos reikalavimus ir laikėsi genocido nusikaltimo sudėties vertinimo kriterijų, suformuotų Konvencijoje, Niurnbergo tribunolo statute ir Baudžiamojo Tribunolo praktikoje.

Dėl pažymos apie Kazį Škirpą.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, tirdamas Kazio Škirpos veiklą, rėmėsi visais jam pasiekiamais informacijos šaltiniais ir ją vertino pagal Jungtinių Tautų Organizacijos Konvencijos dėl kelio užkirtimo genocido nusikaltimui ir baudimo už jį bei Niurnbergo tribunolo statuto nuostatas ir Jungtinių Tautų Baudžiamojo Tribunolo praktiką, aiškinančią minėtas Konvencijos nuostatas.

Tai akivaizdžiai matyti iš Centro pažymos, kurioje atkreipiamas dėmesys į K. Škirpos veiklą, kuri ir buvo vertinama pagal Pareiškėjo nurodytas Konvencijos ir Tribunolo suformuotas nuostatas: „**K. Škirpos ir Berlyno LAF veikloje antisemitizmas buvo iškeltas į politinį lygmenį ir tai galėjo paskatinti dalį Lietuvos gyventojų įsitraukti į Holokaustą.**“

Šioje pažymoje išryškinta Kazio Škirpos veika patvirtina, kad Centras ją vertino atsižvelgdamas į JT Konvencijos nuostatas ir Baudžiamojo Tribunolo taikomą praktiką ir akivaizdžiai paneigia Pareiškėjo kaltinimus, neva „Centras oficialiose išvadose asmenis vertina tik tiesioginiu genocido vykdytojo aspektu ir genocido ratą aiškina siaurai, t. y. nustatinėja tikrai, ar asmuo šaudė ar nešaudė žydų tautybės asmenis“.

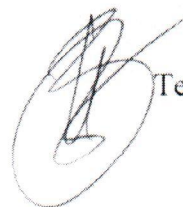
Pažymėdamas tą faktą Centras norėjo pabrėžti, kad ši K. Škirpos veika gali patekti į Konvencijos ir Tribunolo apibrėžtas nusikalstamas veikas, tačiau atsižvelgdamas į visuotinai pripažįstamą nekaltumo prezumpcijos principą, ir turimus duomenis, Centras negalėjo teigti, kad K. Škirpa „tyčia sudarė tokias gyvenimo sąlygas, kuriomis buvo apgalvotai siekiama fiziškai sunaikinti ją visą ar jos dalį“, „tiesiogiai ir viešai kurstė genocidą“, „bendrininkavo vykdant genocidą“ ar vykdė kitas veikas, numatytas Konvencijos 2 ir 3 str.

Pagal turimą informaciją ir savo kompetenciją Centras taip pat negalėjo teigti, kad K. Škirpa „žinojo ar turėjo žinoti apie vykdytojo tikslą sunaikinti dalį grupės“, kaip nurodoma Baudžiamojo Tribunolo praktikoje. Centras savo pažymoje nurodė šiuo požiūriu svarbias aplinkybes: išanalizavus Berlyno LAF organizacijos parengtuose tekstuose sutinkamus antisemitinius teiginius, galima tvirtinti, kad jos nariai „žydų problemą“ siūlė spręsti ne genocido, o išvymo iš Lietuvos būdu, taip pat pažymėjo, kad karo išvakarėse Berlyno LAF nariai neturėjo jokios informacijos apie tai, kad naciai planuoja visiškai išžudyti žydus, o pats K. Škirpa nebuvo naciams patikimas žmogus - Laikinajai Vyriausybei paskelbus atkuriant Lietuvos nepriklausomybę gestapas Kaziui Škirpai skyrė namų areštą.

Rašydamas pažymą apie K. Škirpą Centras atsižvelgė ir į šalutines aplinkybes, kurių nepaminėjo toje pažymoje - dėl galimų panašių nusikalstamų veikų, apibrėžtų Konvencijoje ir Statute, įtariamo Lietuvos laikinosios vyriausybės vadovo Juozo Brazaičio - Ambrazevičiaus, šias pareigas perėmusio areštavus K. Škirpą, veikla 1974 metais buvo išsamiai tirta JAV Kongrese ir JAV Imigracijos ir natūralizacijos tarnyboje, ir J. Ambrazevičius - Brazaitis buvo visiškai išteisintas. Pats K. Škirpa paskutinius savo 30 gyvenimo metų praleido JAV (mirė 1979 m.) nesulaukęs jokių kaltinimų iš JAV administracijos ar teisėsaugos, kuri, kaip jau minėta, aktyviai ieškojo genocido nusikaltimus vykdžiusių asmenų ir tyrė Lietuvos laikinosios Vyriausybės veiklą.

Visa ši Centro pažymoje išsamiai ir plačiai išdėstytą Kazio Škirpos veiklos aplinkybių visuma patvirtina, kad Centras, tirdamas K. Škirpos veiklą ir teikdamas savo išvadas, tinkamai taikė Konvencijos reikalavimus ir laikėsi genocido nusikaltimo sudėties vertinimo kriterijų, suformuotų Konvencijoje, Niurnbergo tribunolo statute ir Baudžiamojo Tribunolo praktikoje.

Generalinė direktorė

Teresė Birutė Burauskaitė

Arūnas Bubnys, tel. (8~5) 266 1521, el. p. arunas.bubnys@genocid.lt

Dalius Egidijus Stancikas, tel. (8~5) 275 1266, el. p. dalius.stancikas@genocid.lt

NINETY-THIRD CONGRESS

SUBCOMMITTEE ON IMMIGRATION, CITIZENSHIP, AND
INTERNATIONAL LAW

JOSHUA EILBERG, PA., CHAIRMAN
JEROME R. WALKER, CHAIR
WALTER FLOWERS, ALA.
JOHN F. SEIDERLING, OHIO
ELIZABETH HOLTZMAN, N.Y.
WILLIAM J. KEATING, OHIO
TOM RAUSBACK, PA.
CHARLES G. WIDGINS, CALIF.
HAMILTON PUGH, JR., N.Y.

Committee on the Judiciary
U.S. House of Representatives
Washington, D.C. 20515

SAMUEL J. CLINE, COUNSEL
ARTHUR P. ENOCH, JR., ASSISTANT COUNSEL
DONALD G. BERN, ASSISTANT COUNSEL
FRANCES F. CROTTY, LEGISLATIVE ANALYST

2429 Rayburn House Office Bldg.
Washington, D. C. 20515
January 13, 1975

Mr. Stanley A. Gecys
Executive Vice-President
Lithuanian-American Community of the U.S.A., Inc.
1004 Robinson Building
42 South 15th Street
Philadelphia, Pennsylvania 19102

Dear Mr. Gecys:

Enclosed is a copy of a letter from the Immigration and Naturalization Service which states that Juozas Brazaitis and Jonas Slepetys have been removed from the active list of Alleged Nazi War Criminals residing in the United States and that the investigations relating to them have been stopped.

These actions are based upon the INS's determination that there is no evidence of anti-Jewish or pro-Nazi activities on their part.

I trust that this document will serve to relieve the pressures and frustrations these two men and their friends have been living under because of the charges which had been brought against them.

With best wishes,

Sincerely,

Joshua Eilberg
JOSHUA EILBERG

JE:ut
Encls.